

PAJALA KOMMUN

Tjänsteställe/Handläggare
Revisorerna

Datum
2024-05-13

1 (3)

För kännedom:

Kommunfullmäktiges presidium
Partiernas gruppledare

Kommunstyrelsen

Granskning av upphandling och inköp

I egenskap av förtroendevalda revisorer i Pajala kommun har vi genomfört en granskning av upphandling och inköp. Granskningen ingår i revisionsåret 2023. Granskningens syfte har varit att bedöma om kommunstyrelsen säkerställer en ändamålsenlig inköps- och upphandlingsprocess samt ifall den interna kontrollen i sammanhanget är tillräcklig.

I granskningen har vi biträts av sakkunniga från PwC.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att:

- Kommunstyrelsen **ej** säkerställer en ändamålsenlig inköps- och upphandlingsprocess.
- Den interna kontrollen i sammanhanget är **ej** tillräcklig.

Vi bedömer att det **ej** finns adekvata riktlinjer, rutiner och processer med ändamålsenligt innehåll (exempelvis inom området direktupphandling, jäv och mutor). Bedömningen bygger på att de styrande dokumenten inom området är i behov av revidering då **både tröskelvärden, lagstiftningen och delegationsordningen har ändrats sedan dokumenten antogs**. Därtill saknas en beskrivning av hur kommunen ska arbeta för att förebygga jäv, mutor och korruption i samband med inköp och upphandling, vilket är att betrakta som en brist. Vidare anges i intervjuer att styrdokumentet inte är implementerade samt är i behov av revidering avseende organisation och förfarandet vid direktupphandlingar. Stickproven visar även på avvikelser kopplat till efterlevnaden av styrdokument, se vidare nedan.

Vi bedömer att kommunstyrelsen **ej** säkerställer att inköp sker i enlighet med lagstiftning samt interna riktlinjer och rutiner. Bedömningen grundar sig på att vi funnit flera avvikelser när det berör inköp i kommunen, både vad gäller direktupphandlingar och avtalstrohet. Kommunen har **köpt för flera miljoner kronor från leverantörer som ej är upphandlade** och där inköpen kan avse otillåtna direktupphandlingar. Stickprov på direktupphandlingar visar på stora brister vad gäller dokumentation av direktupphandlingar och tillvaratagande av konkurrens. Även stickproven på avtalstrohet visar på brister när det gäller om fakturerade priser är i enlighet med avtal och om fakturorna är tillräckligt specificerade. **Kommunen använder inte de avtal som är upphandlade** och gör inköp över direktupphandlingsgränsen från leverantörer som ej är upphandlade. 3 av kommunens 15 största leverantörer är ej upphandlade. Vi har även funnit brister vad gäller leverantörer som saknar avtal i avtalskatalogen, där 7 av 15 leverantörer saknar avtal.

Det finns **ej** rutiner och processer för att säkerställa avtalstrohet. Bedömningen grundar sig på att kommunen i sina styrdokument har rutiner för att säkerställa avtalstrohet, men av intervjuer och stickprov framkommer att kommunen inte säkerställer detta. Flera avvikelser återfinns, vad

gäller om fakturerade priser är enligt avtal, om fakturor är tillräckligt specificerade och om inköp omfattas av avtal.

Den mest allvarliga avvikelsen när det gäller att säkerställa avtalstrohet är att kommunen köpt för stora belopp utanför avtal av de icke-upphandlade leverantörerna Serei Solutions AB (12,4 mkr), Bonliva AB (8,7 mkr) och CJ Socionomkonsult AB (3,9 mkr).

Reglerna kring attest efterlevs **ej** inom området. Bedömningen grundar sig på att det finns regler kring attest, men de efterlevs inte. I intervjuer framkommer att kommunen har en dubbel attestfunktion samt att det i systemet finns en spärr för högsta möjliga belopp på en faktura. Vi noterar däremot att det saknas spärrar för att förhindra att den attestberättigade attesterar en faktura över dennes beloppsgräns eller utanför dennes konto. Bedömningen bygger även på de avvikelser som har noterats både i uppföljningen av internkontrollplanen och i kontroll av fakturor, **där en sektorchef attesterat egna kostnader och från det egna bolaget.**

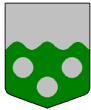
Det sker **ej** en tillräcklig uppföljning av inköp- och upphandlingsverksamheten. Bedömningen grundar sig i att det inte sker någon systematisk uppföljning av inköp- och upphandlingsverksamheten. De brister vi funnit under övriga revisionsfrågor tyder på att kommunen behöver följa upp inköp- och upphandlingsverksamheten i större omfattning och utsträckning än vad som görs i dagsläget.

Företrädare för kommunen har påpekat att aktiva behov föranlett att tjänster inom överförmyndarnämnden köpts in på det sätt som skett. Inte heller för dessa inköp har vi tagit del av någon dokumentation rörande ett akut behov. Som framgår av kapitlet *Lagstiftning* i rapporten från PwC ligger bevisbördan på kommunen vid hänvisning till synnerligen brådskande eller synnerliga skäl. Kommunen har ett särskilt ansvar att dokumentera de överväganden som gjorts vid avvikelser från ordinarie process och att säkerställa spårbarhet.

Efter genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Uppdatera styrande dokument så att hänsyn tagits till den uppdaterade lagstiftningen och anpassa styrande dokument efter verksamheternas behov
- Ta fram styrande dokument för jäv, mutor och korruption i samband med inköp och upphandling
- Implementera uppdaterade styrande dokument i organisationen
- Utbilda personalen i inköp och upphandling
- Säkerställa att inköp sker från upphandlade avtal
- Säkerställa att inga otillåtna direktupphandlingar förekommer
- Systematiskt följa upp inköp och upphandling

Avslutningvis vill vi med kraft framhålla att kommunstyrelsen omgående måste utreda vad som framkommit i föreliggande granskning samt vid behov skyndsamt vidta aktiva åtgärder.

Utifrån de risker vi identifierat i granskningen av upphandling och inköp har vi uppdragit våra sakkunniga att granska kommunens attestrutiner. I fråga om avvikelser kopplat till attestområdet hänvisar vi till granskningen av attestrutiner (2024-05-13).

Vi emotser kommunstyrelsens svar på denna granskning senast 2024-06-30,

För revisorerna i Pajala kommun,

Josefin Brynefall Strålind, ordförande

Ulf Kero, vice ordförande

Bilaga: Revisionsrapport "Granskning av upphandling och inköp", Pajala kommun, PwC, Maj 2024

Deltagare

ULF KERO Sverige

Signerat med Svenskt BankID

2024-05-14 08:11:40 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: ULF KERO

Datum

Ulf Kero

Leveranskanal: E-post

JOSEFIN BRYNEFALL STRÅLIND Sverige

Signerat med Svenskt BankID

2024-05-14 07:19:41 UTC

Namn returnerat från Svenskt BankID: JOSEFIN ELISIA BRYNEFALL
STRÅLIND

Datum

Josefin Brynefall Stråлинд

Leveranskanal: E-post